

pus'. En el nom dels Monjos de *Cistell*,⁶ tan freqüent a l'Edat Mitjana des de Desclot i Jaume I, és adaptació del fr. antic *Cisteanus*, avui *Cîteaux* (adaptació que sembla documentar indirectament l'existència del masculí *cistell* com a nom del recipient, des del S. XIII); potser té raó *AlcM* en criticar una forma *Cister* que s'ha usat modernament, encara que no crec que sigui «castellanisme» sinó més aviat una accentuació discutible de la forma b. ll. *Cister*: en el vers que cita de Verdguer, on està accentuat a la síl·laba final, ¿no serà correcció d'altri a una forma *Cistell* que vagi usar el poeta? El que en tot cas és un barbarisme és l'adjectiu *cistercenc* (estranyament acceptat pel *DFa*. i l'*AlcM*), calc groller del cast. *cisterciense* (ell mateix mal adaptat del fr. *cistercien*), horrible híbrid on el sufix ultra-popular *-enc* (pre-romà, estrany al llatí) ha estat junyit a un radical *Cistercium* del llatí macarrònic: és evident que només *cistercès* i *cluniacès* haurien estat adaptacions acceptables.

DERIV.: *Cistellada* (Verd., *DBal.*). *Cistellaire* [c. 1875, Genís, *DBal.*]. *Cistellam*. *Cisteller*; *cistellera*; *cistelleria*. *Cistelló* [V. de Cardós, 1934]; *cistellonet* [Vidal i Val., *DBal.*]. *Cistellot* ('cistella gran', Farrera de Pall., 1933). *Cistellota* [1458, *AlcM*]. *Cistonet*.

¹ Contra el que sembla entendre Wartburg, *BDC* IX, 1921, 51-5, que ho fa passar per l'adecador de la seva teoria (no descertada) del «femení augmentatiu». — ² Sobretot de cara als lectors estrangers, i per la manca d'útils diccs. bilingües, no serà en va de repetir ací un apunt que jo prenía el 1930: «Entre *cesto* i *cesta* castellans la diferència no és igual a la nostra; la *panera* és *canasto*, *canasta*, i el *cove*, *cuévano*; la *panera* és ampla de boca i té dues nansetes, una a cada costat, o no té cap nansa o en té una de petita en el costat; en francès el mot més general, en canvi, és *panier*; la *corbeille* és sempre de vímet i sense nansa: el primer correspon, doncs, aproximadament a *cistell*, i el segon a *panera*; la *manne* és el que més s'assembla a un *cove*; la *hotte* és un covenet que es porta amb tirants sobre l'esquena». — ³ Menys que els que admet el *FEW* II, 715b, que hi acumula variants del tipus *cisto*, *iisto*, de formació regressiva com es veu per la *i*. — ⁴ «Sexanta *cests* de pa» portava l'ed. Bof., p. 486a, però era només variant d'algun ms., que havia entès malament «quaranta *quintars* de pa» (així ed. Casac. VII, 30.30, § 255), amb el mot *quintars* en l'abreviatura usual *cis*. Esborrar doncs aquest article d'*AlcM*. — ⁵ En alguns punts —Aran, i algun punt de les Landes, Millardet, *Atlas*, n.º 373— d'ací es degué extraure un masc. analògic *sistè*, *tistè*, més aviat que no pas -ARIU, Cor., *Voc.-Aran.*, s. v. *sistála*, *sistè*. La *t*- sembla deguda (com diem Wartburg i jo) a una dissimilació en l'etapa *ts-s* > *t-s*, fenomen d'un tipus bastant rar, si bé no deixa de donar-se en llengües diverses, i especialment en les semítiques i irànies (veg. Nyberg, *Man. of Pahlavi, Gloss.*, p. 187b). De tota manera ara ja em costa molt més de seguir Wartburg quan afirma que les formes en *-alb*, *-alba* —aran. *sistála*,⁶⁰

tistála, Luixon, Gers i Lavedà *tistalh*— puguin contenir -ACULUM, -ACULA, sufix de funcions absolutament inconnexes (i, en general, només deverbatiu); més aviat em sembla que es tracta de formes extremes retrògradament de derivats com Arrens *tistalhet*, Bigorra *tistalhè* «vannier», on hi ha dissimilació *e - é > a - é* en *-elhet*, *-elhè*, amb (o *-ella* manllevat?) -ICULA. — ⁶ Notem que es deia *de Cistell*, i no pas amb article com ho ha escrit algun imitador modern mal informat. ¿No fóra aquesta encara la forma de dir-ho més elegant, més fidel? ¿Per què preferir-hi llatinitzacions pedantesques?

CISTERNA, descendent popular o semi-culte del ll. CISTĒRNA id., que sembla haver estat derivat directament o indirecta del ll. CISTA 'cistella': un i altre, recipients o dipòsits d'objectes sòlids i líquids. □ 1.ª doc.: Muntaner; StVicentF.

«Si quis aperuerit cisternam et foderit --- per *sisterna* és entesa la Santa Scriptura, car, qui la escodrine bé, trobe-y aygua clara ---» (*Sermons* I, 241. 11); també en OPou (*ThPu.*, 16). Està en ús més o menys marcadament popular en tot el domini lingüístic; encara que amb forta concurrència d'ALJUB en les terres de Migjorn i de certes menes de POU en les del Nord; amb diversos aranjaments locals de distinció sinonímica, p. ex. a Menorca (Alaior, 1964) amb aquell, a la Rib. Salada (Ogern, 1957) amb aquest. Pertot pron. *sistĕrna*, *-na*; a la costa Sud de Mallorca pronuncien *ĭstĕrni* (Santanyí, *BDLC* IV, 233), on hi ha un canvi en *-èrnia* comparable als duplicats com *ĵorna/ĵúrnia* (*BDC* XXIII, 291b), *hidra/hídria*, *vibra* (VIPERA)/*víbria*, *malura/malúria* (*BDC* XVII, 32), etc. Per a d'altres descendents romànics, veg. Schuchardt, *ZRPb.* XXVII, 106-10, 623-4.

DERIV.: *Cisterner*. *Cisternó*.

Cístic, *cistidi*, *cistina*, *cisticerc*, *cistitis*, *cisto*-, V. *quist*

CITAR, pres del ll. *citare* 'posar en moviment', 'fer venir', 'cridar, convocar', freqüentatiu de *ciĕre* 'posar en moviment'. □ 1.ª doc.: S. XIII.

«Que *citassen* al comte d'Urgell --- que vingués a nostra cort --- e que fossen totes les *citacions*, totes tres axí com se devien fer; e la primera *citació* que hom li féu no vench», *Cròn.* de Jaume I, 35. També en els *Cost. de Tortosa* i en molts altres textos medievals. En tots ells en el sentit judicial de 'fer comparèixer', com també en OPou: «*citar lo deutor*: dicere diem debitori --- *citar les fiances*: appellare sponsores» (*ThPu.*, 116), «lo qui està obligat --- y ha de comparèixer quan serà *citats*» (ib., 117). En el de *citar un autor* des del *DTo.*, 1640.

DERIV.: *Cita* [1803, Belv. «assignació --- per veure's», «de alguna autoritat, lley, doctrina», etc.]. *Citació* [Jaume I, supra; encara l'únic recollit per Lacav., 1695]. *Citador*. *Citatori* [c. 1400].

Els restants derivats de la mateixa arrel són tots també mots savis. *Concitar* [mj. S. xv, Ausiàs; Jaume